

HRVATSKI *glasnik*

Godina XXIII, broj 5

7. veljače 2013.

cijena 200 Ft

Foto: Stipan Balatinac

*Veliko prelo bajskih
i bačkih Hrvata u Baji*

Komentar

330

Magični numer u naslovu ovoga komentara je broj metarova, a ne kilometarova! Toliko bi morali asfaltirati austrijski susjedi od hatara Petrovoga Sela do njeve glavne ceste 56. Ali neće, i neće? U duhu dobrosusjedskih odnosov 23. januara, u kratkoj šengenskoj povijesti, jur po drugi put su zaprli Petrovišćanom put „šogori“ u donjem kraju sela, koji pelja u Kartež. Izgleda, laglje ga je za svaku dob zapriti, postaviti tablu i betonske barikade, nego ga dati napraviti. Kako je rekao Mark Twain? Povijest se ne ponavlja, ali se rimuje. Ovo vam je blistajuće pelde!

28. septembra 2011. ljeta, tadašnji eberavski načelnik, Walter Strobl, u elektronskom pismu je obavistio svojega kolegu petroviskoga poglavara, Viktora Kohuta, da se put s njeve strane zatvara. Iskali su se uzroci, izgovori, sve više je bilo očividno da se je u međunarodni lokalni nesporazum teško zavlikla politika. Eberava (kamo administracijski pripada i Kartež) ne želi napraviti put, a regija ga ne kani prikzeti, rekši to nje ništ ne ide. Paradirala se je i izjavom da cestu hasnuju samo Ugri, susjedom apsolutno nije važna, ni potrebna. Suprot toga s kamenom je bila nekolikokrat zato posipana, i to je dovidob, kako-tako držalo, iako su se za kratko vrime jur na cesti pojavile školje, svakarčkovi krateri. Poljani put – kako ga najradje nazivaju Esterajčani – opet je zašao u strašno stanje. Nigdor ne dvoji da ako se zgleda na normalne prometne prilike, jur je već zdavno neprohodan i pogibelan. A čije je to blato? Do granice s ugarske strane negdašnji poštanski put je izvrtan, napravljen je jur 2008. ljeta. K ovoj povidački pripada i to da prethodno ponovnoga zatvaranja dotične staze, zgodala se je manja prometna nesrića na austrijskoj strani, ka je uzrokovala i ov, razumljivi čin i stopiranje prometa. Zanimljivo je samo to, kad se je u prošlosti isto takova nesrića zgodala jednomu ugarskomu državljanu, zaduženici iz prik su se jedva spustili i u razgovor s „nesrićnikom“, ne da bi bili veljek zaprli put, kot u ovom slučaju. I ovo bi nas moglo ponukati na dublje premisslavanje. Komu ugadja da je cesta neprohodna i od prošloga miseca ponovo zaprta? Stanovničtvu petroviske Kossuthove ulice sigurno, jer i u noći su se znali voziti monštrumi, kamioni s prikolicama i s austrijskom registracijom. A s vrime na vrime s kameni posipani put sigurno nisu zničili naši biciklisti, ali osobna vozila. Petroviska načelnica Agica Jurašić-Škrapić je pred kratkim izjavila austrijskim medijam da Petrovišćanom ni veliki problem da je put zatvoren, jer imaju drugi izlaz iz sela, iako moraju sad okolo napraviti put, dodatno od šest (službeno označenih) kilometarova i prik trih sel. Stanovništvo našega sela je od petroviske peljačice pozvana na strpljenje, dokle se ne obnavlja kusić od dotičnih 330 metarova. Medjutim, ako Esterajčani put ne hasnuju, a Petrovišćanom ne stvara velike probleme njegovo zatvaranje i svejedno im se je voziti okolo-naokolo, onda zašto bi bilo obavezno ov komad zemlje popraviti, pokrpati? Komu uopće fali ov put? Je li bezvezno i suvišno, znamda i perverzno iznova najpr donesti ovu temu?!

U jednoj takozvanoj slobodnoj, prezgraničnoj Europi nikogar ne burka način? Zabrana, betonske barikade na kraju ničije zemlje, ka od svojih 330 metarova, bome, bilježi maćehinsku sudbinu. Zato se i pitam, bilo bi strpljenja i tolerancije s druge strane, kad bi ova maćka-miš, otvorim-zatvorim igra, bila izvedena okvraj granice?

-Tiho-

„Glasnikov tjedan“

Prema objavljenome, Centar „Klebelberg“ upravljat će s umalo tri tisuće ustanova. Upravljanje Centra pomoći će 198 područnih upravnih jedinica odgoja i obrazovanja, te stručne pedagoške službe. Osnovne i srednje škole pripadaju kotarima, pedagoška služba i strukovne škole županijama, a dječji vrtići i knjižnice mjesnim samoupravama. Upravo zbog toga kod ustanova gdje su škole i vrtići bili pod jednim vodstvom ili djelovali u okviru obrazovnih središta, tamo je došlo do promjene. Svjedoci smo promjena i u naseljima u kojima obitava hrvatski živalj u Mađarskoj, te u vrtićima i školama u kojima se odvija odgoj i obrazovanje na jezicima narodnosti, pa tako i na hrvatskom jeziku. Dok su uzdržavatelji vrtića i škola bile mjesne samouprave, više njih je u istome

2012/2013. odvija se po starom programu, ali ustanove u suradnji s obrazovnim okruzima već se moraju pripremati na iduću školsku godinu. Od rujna će škole djelovati prema novim okvirnim nastavnim programima, te s novim udžbenicima. Okvirni planovi predani potkraj 2012.

Agenciji za odgoj i obrazovanje, do 31. ožujka bit će objavljeni.

Zakonom o javnom obrazovanju stručni nadzor nad školama u HDS-ovu vlasništvu (kao i nad svim školama u državi) imat će državni ured, stručni će ih nadzornici nadzirati. Kod narodnosnih škola u sastavu stručnih povjerenstava bar jedan član mora biti pripadnik dane narodnosti (stručnjaci s liste savjetnika).

Što spada u takozvani stručni dio:

Zakonom o javnom obrazovanju stručni nadzor nad školama u HDS-ovu vlasništvu (kao i nad svim školama u državi) imat će državni ured, stručni će ih nadzornici nadzirati. Kod narodnosnih škola u sastavu stručnih povjerenstava bar jedan član mora biti pripadnik dane narodnosti (stručnjaci s liste savjetnika).

usavršavanja, i za škole u održavanju narodnosnih samouprava sve ono što se glede stručnoga nadzora odnosi na bilo koju ustanovu javnog obrazovanja primjereno zakonu o javnom obrazovanju. Centar

„Klebelberg“ osigurava jedinstvenost u organizacijskom smislu djelujući putem područnih upravnih jedinica odgoja i obrazovanja. Škole u vlasništvu državnih narodnosnih samouprava ne pripadaju Centru „Klebelberg“ (uzdržavatelj, administracija). Zakonom se razdvaja uzdržavanje školskih ustanova i stručno upravljanje koje potpada pod skrb države i ostvaruje se putem područnih upravnih jedinica. Doduše, ako uzdržavatelj (ako to nije država) udovolji zakonskim odredbama, on sam određuje okvire djelovanja, broj skupina, odjela, bira ravnatelja...

„Klebelberg“ osigurava jedinstvenost u organizacijskom smislu djelujući putem područnih upravnih jedinica odgoja i obrazovanja. Škole u vlasništvu državnih narodnosnih samouprava ne pripadaju Centru „Klebelberg“ (uzdržavatelj, administracija). Zakonom se razdvaja uzdržavanje školskih ustanova i stručno upravljanje koje potpada pod skrb države i ostvaruje se putem područnih upravnih jedinica. Doduše, ako uzdržavatelj (ako to nije država) udovolji zakonskim odredbama, on sam određuje okvire djelovanja, broj skupina, odjela, bira ravnatelja...

Drugo polugodište školske godine

Branka Pavić Blažetin

Je li vam poznata iz prošlosti ova slika? Petrovišćani u donjem kraju sela od 23. januara ponovo su zaprli, zahvaljujući austrijskom susjedu

Uspješno lobiranje za budimpeštansku Hrvatsku školu, koja je ostala integralna cjelina, ali kako ubuduće?

Mađarski je parlament 13. srpnja 2012. godine prihvatio izmijenjeni Zakon o javnoj naobrazbi da pojedine ustanove koje su u nadležnosti samouprava i obavljaju javnu naobrazbu, od 1. siječnja 2013. na održavanje preuzima država. A 27. studenoga 2012. prihvaćeni zakon uređuje djelovanje višenamjenskim ustanovama, primjerice da odgoj u vrtićima treba razdvojiti od odgojno-obrazovne djelatnosti ustanove, također i od višenamjenske djelatnosti škole. Narečeni propisi se odnose i na narodnosne škole. Prema objavljenim statistikama Centar „Klebersberg“ upravljat će s umalo tri tisuće ustanova. Upravljanje Centra pomoći će 198 obrazovnih okruga koji pripadaju kotaru ili županiji, a i stručne pedagoške službe. Osnovne i srednje škole pripadaju kotarima, pedagoška služba i strukovne škole županijama, a dječji vrtići i knjižnice mjesnim samoupravama. Upravo zbog toga kod ustanova gdje su škole i vrtići bili pod jednim vodstvom ili djelovali u okviru obrazovnih centara, tamo dolazi do promjene. Po riječima državne tajnice za školstvo pri Ministarstvu ljudskih resursa dr. Rózse Hoffmann, mađarska vlada računa da će preuzeti dvije tisuće ustanova i da taj čin neće otežavati nesmetani rad ustanova. No kako će to funkcionirati u praksi? O tome konkretno nije se znalo. U rujnu zazvonilo je školsko zvono i započela školska godina 2012/13, a ujedno i odbrojavanje dana do 1. siječnja iduće godine.

Tako je to bilo i u budimpeštanskoj Hrvatskoj školi, gdje je na otvorenju nazočne pozdravio i zamjenik državnog tajnika za narodnosne i civilne društvene veze pri Ministarstvu ljudskih resursa dr. Csaba Latorcai koji je nakon svečanosti prigodom susreta s upravom škole i predsjednikom Hrvatske državne samouprave Mišom Heppom naglasio da će se državno tajništvo također zalagati za očuvanje jedinstva integriteta HOŠIG-a, kao višenamjenske ustanove te da postoji mogućnost

da HDS preuzme u svoju nadležnost budimpeštansku Hrvatsku školu. Malo se uzbivala mirna jesenska voda kada je uprava škole primila dopis Glavnogradske samouprave kako je ona sukladno prihvaćenim zakonskim propisima na zasjedanju svoje Skupštine donijela odluku o preuzimanju školskog vrtića od 1. siječnja sljedeće godine. Poradi promjene zakonske odredbe uprava škole započela je pregovore. Ravnateljica Ana Gojtan telefonski je obavijestila g. Heppu, potom se pismeno obratila Skupštini Hrvatske državne samouprave, koja je na svojoj sjednici 23. studenog 2012. godine razmotrila to pitanje. Donesena je odluka da će HDS pismeno potražiti načelnika grada Budimpešte Istvána Tarlósa. Uprava škole potražila je državno tajništvo za školstvo, državno tajništvo za narodnosti, parlamentarne zastupnike, Hrvatsku samoupravu grada Budimpešte i ne u posljednjem redu Veleposlanstvo Republike Hrvatske u Budimpešti. Ravnateljica škole Ana Gojtan osobno se susrela s patronom škole, zamjenikom premijera, ministrom javne uprave i pravosuđa dr. Tiborom Navracsicsem. Uprava škole također osobno sastala se s veleposlanikom Republike Hrvatske u Budimpešti dr. Gordanom Grličem Radmanom. Nastojanja uprave škole pomagalo je Nastavničko vijeće, sindikat škole i roditeljska zajednica vrtića svojom peticijom. Lobiranje se dokazalo uspješnim, naime Mađarski je parlament na svome zadnjem prošlogodišnjem zasjedanju 17. prosinca 2012. godine uoči ponoći preinačio spomenuti zakon, pa se tako vrtić neće izdvajati iz cjelovitih ustanova narodnosnih zajednica. Sukladno tomu 21. prosinca 2012. godine zasjedala je Skupština Glavnogradske samouprave i mijenjala svoju prijašnju odluku, odnosno poništila odluku o razdvajanju narodnosnih višenamjenskih ustanova.

U budimpeštanskoj Hrvatskoj školi osnov-

noškolsku i gimnazijsku naobrazbu pohađa dvjesto dva učenika, u vrtić se upisalo četrdeset i šestoro djece, ukupno ima četrdeset i sedam aktivno uposlenih i trideset tehničkih djelatnika. HOŠIG od 1. siječnja ove godine pripada tzv. nastavnome okrugu XIV. okruga. Nastavnom okrugu pripadaju pedagozi i oni koji pomažu pedagoški rad. Okrug je dužan osigurati plaće i doprinos pedagoga, odnosno brinuti se o opskrbi nastavnih učila i podupirati stručni nadzor. Uzdržavatelj je škole nadalje Glavnogradska samouprava, ona je obvezatna osigurati plaće i doprinose tehničkim djelatnicima, i svu onu djelatnost koja se odnosi na uzdržavanje ustanove, primjerice snošenje raznih izdataka, pristojba, zaštita imovine, nabava sredstava, narudžbe robe, usluge, ali nije obvezatna snositi troškove obnove. HOŠIG je od 1. siječnja izgubio svoju gospodarsku i financijsku samostalnost. Naime Glavnogradska samouprava organizirala je svoje tzv. gospodarske podružnice preko kojih provodi uzdržavanje svojih ustanova.

Glede promjena koja su dosadašnja iskustva? Kao što je bilo za očekivati, s promjenama se javilo i javlja niz administrativnih poteškoća. Niz pitanja koja se postavljaju podružnicama, ali za rješenja i odgovore traži se strpljenje vodstva škole. U nizu pitanja... pitaju se uposlenici i uprava škole koja će biti daljnja HOŠIG-ova sudbina? Hoće li ga u svoje jato ustanova preuzeti HDS? Ako hoće, onda kada? Od iduće školske godine 2013/14. Središte „Klebersberg“ za održavanje ustanova ima pravo provesti racionalizaciju kod nadležnih ustanova. Dobro znamo što znači racionalizacija. Pitanje je hoće li HDS pričekati još godinu dana i zatim preuzeti školu, ili započeti pregovore o preuzimanju ustanove. Ili možda zajednički sa Savezom državnih narodnosnih samouprava potaknuti da po mogućnosti u onim okružnicama u čijoj su nadležnosti narodnosne ustanove, uposli se narodnosni referent ili kod Središta „Klebersberg“ za održavanje ustanova. Bilo kako bilo, rujan donosi prekretnicu u povijesti budimpeštanske Hrvatske škole, i to ne samo zbog proslave 20. godišnjice postojanja.

Kristina Goher

SANTOVO – Tamošnji Hrvatski vrtić, osnovna škola i učenički dom, od 2000. godine u održavanju Hrvatske državne samouprave, organizira tradicionalni pokladni maskenbal koji će se upriличiti u velikoj dvorani mjesnog doma kulture – za niže razrede 11., a za više 12. veljače od 15 do 19 sati. Maskenbal hrvatskog vrtića priredit će se 21. veljače, s početkom u 9 sati u klupskoj dvorani doma kulture.

BUDIMPEŠTA – Poklade neće zaobići ni budimpeštansku Hrvatsku školu, gdje se također održavaju pokladne veselice. U četvrtak, 7. veljače, u popodnevnom satima učenici nižih razreda, a sutradan, 8. veljače, prije podne vrtićka će se djeca prerusiti u omiljene likove bajka, crtića ili životinjskog carstva.

BAJA – U organizaciji Baja Marketing Kft.-a, 9. veljače ove godine u Baji se priređuje VI. bačka hurkijada i kobasicijada. Gastronomski se festival priređuje u priredbenom šatoru na središnjemu gradskom trgu, a svojim specijalitetima predstaviti će se mesna industrija, poduzetnici, prijateljska društva amatera, te družine naselja bajske mikroregije. Nakon ručne izradbe, odnosno nadijevanja, pripremit će se pečena hurka i kobasica, koju će potrošiti okupljeni gosti. Naravno, neće nedostajati ni domaće rakije, pa ni kuhanog vina. Prvi put ove godine organizator je objavio i natjecanje amatera za Zlatnu bačku rakiju 2013. Ponovno će se dodijeliti nagrada „Festival-ska kobasica grada Baje 2013.“, ali i za najbolje postavljen stol festivala. Program festivala kreće u 7 ujutro, a kobasicijada počinje u 10 sati. Treba spomenuti bogat cjelodnevni kulturno-zabavni program, u kojem će osim drugih između 15.20 i 15.50 nastupiti i KUD „Bunjevačka zlatna grana“. Među popratnim sadržajima jesu i pripremanje hurke, kobasice u dobrotorne svrhe, programi za djecu na otvorenome, labirint od slame, te vožnja turističkim vlakom kroza središte grada od 14 do 16. sati.

PETROVO SELO – Zaklada za Petrovo Selo 9. februara, ove subote, ponovo poziva sve Petrovišćane na tradicionalni maskenbal, pri kom je ovoljetna tema: špitalj. Različita kulturna društva svenek se pripravlja i sa šalnim programi ter produkcijama. Svira Pinka-band, sve goste čeka i bogata tombola. Bal u kulturnom domu će biti ujedno i prvo neslužbeno „posvećenje“ prvoga dijela dotične zgrade, ka od lani stoji pod obnovom.

MOHAČ – Na pokladni ponedjeljak, 11. veljače, u 13 sati polaganje vijenca kod spomen-ploče Anki Kršić u Šokačkoj čitaonici, uz govor predsjednika Đure Jakšića i pjevanje Vivien Gráf, koju prati Orkestar „Šokadija“. Zatim slijedi povorka bušara, obilazak šokačkih domova na Kolišću i okolnim ulicama.

Aktualno

Otvorenje projekta u Santovu

Umalo 200 milijuna forinta za razvijanje hrvatskih nastavnih pomagala i programa potpore

RAZVIJANJE HRVATSKIH NASTAVNIH POMAGALA I PROGRAMA POTPORE
TÁMOP-3.4.1.A-11/1-2012-0006

HORVÁT TANESZKÖZÖK ÉS TÁMOGATÓ PROGRAMOK FEJLESZTÉSE
TÁMOP-3.4.1.A-11/1-2012-0006

Nemzeti Fejlesztési Ügynökség
www.ujszchenyiterv.gov.hu
06 40 638 638

MAGYARORSZÁG MEGÜJUL

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

POZIVNICA – MEGHÍVÓ

U sklopu svečane sjednice Učiteljskog vijeća u Hrvatskome vrtiću, osnovnoj školi i učeničkom domu u Santovu, 23. siječnja održana je Konferencija otvorenja projekta „Razvijanje hrvatskih nastavnih pomagala i programa potpore“ (Horvát taneszközök és támogató programok fejlesztése) – TÁMOP-3.4.1.A-11/1-2012-0006, koji će se okviru Novoga Széchenyieva plana ostvariti s potporom Europske Unije i sufinanciranjem Europskoga socijalnog fonda.

Dodajmo kako je posrijedi drugi krug natječaja za pomaganje odgoja i obrazovanja narodnosnih udžbenika. Projekt – vrijedan 193.620.377 forinta – između ostalog uključuje izdavanje i razvijanje hrvatskih udžbenika, i to izvornih, prijevoda s mađarskog, te

nastavnih pomagala, njihovo digitaliziranje, ponajprije za skup nacionalnih predmeta, ali jednako tako i metodički materijal za vrtiće, te stručna usavršavanja. Sve će se to ostvariti u suradnji santovačke i pečuske hrvatske škole, njihova održavatelja Hrvatske državne samouprave, odnosno nadležnog ministarstva i nakladnika.

U ime domaćina i nositelja projekta, okupljene sudionike i goste pozdravio je ravnatelj santovačke ustanove Joso Šibalin, ujedno stručni voditelj narečenoga projekta. Izrazivši nadu da će ostvarenje ovoga projekta biti na zajedničku korist ne samo pečuske i santovačke škole nego i općenito za školstvo Hrvata u Mađarskoj, Šibalin je uz ustalo naglasio da će se ostvariti sadržajni program, mnogo novih hrvatskih udžbenika i nastavnih pomagala koja nedostaju, a potrebna su za hrvatsku nastavu, i u osnovnoj školi i u gimnaziji.

U ime održavatelje okupljene je srdačno pozdravio Mišo Hepp, predsjednik Hrvatske državne samouprave, te između ostalog podsjetio je da je nekadašnji „santovački projekt“ ostvaren, jer je preuzimanjem na uzdržavanje santovačka škola spašena i otada nesmetano radi. „I ovo zbog čega smo se danas okupili, opet će se spominjati kao neki projekt, dokazujući da Hrvati opet prednjače među narodnostima u Mađarskoj. Jer najviše novčanih sredstava smo uzeli iz fonda koji je bio na raspolaganju, umalo 200 milijuna forinta, ne samo za izdavanje udžbenika i drugih nastavnih pomagala nego i za usavršavanja. Nadamo se da će sve to pridonijeti još boljem djelovanju naše škole u Mađarskoj“ – reče uz ostalo Hepp, te dodao: – Ako se netko ne

obrazuje na hrvatskom jeziku barem do srednjeg stupnja, onda ne može postati ni hrvatski intelektualac, niti će znati hrvatski. Oni koji misle da će nas tamburanje i pjevanje spasiti, teško se varaju.” Naglasio je nadalje da nositelji ovoga projekta čeka mnogo gospodarskih, organizacijskih i drugih poslova, pa je zaključio: „Moramo biti vrlo vješti i uporni. Ako se sve to završi, svi ćemo biti bogatiji.”

Konačno je menadžer projekta Gabor Győrvári, ravnatelj Hrvatske škole Miroslava Krleže, predstavio projekt, te ga ukratko predstavio. Kako uz ostalo reče, nakon prvoga kruga, sada je na redu drugi krug, stoga već imaju malo iskustva. Istaknuo je kako projekt uključuje udžbenike za dvojezičnu i predmetnu nastavu hrvatskoga jezika, izvorne udžbenike i prijevode s mađarskoga. Međutim da se je uzelo sve što bi bilo potrebno, primjerice zemljopis, matematika od 5. do 12. razreda, zatim fizika, biologija, onda ni 500 milijuna ne bi bilo dovoljno. Među sadržajima koji će se ostvariti bit će prije svega novi udžbenici dvojezičnih škola. Tako naprimjer Čitanka za 7-8. razred, što podrazumijeva komplet, dakle priručnik, pomagalo za učitelja i digitalizirani sadržaj. Zatim čitanke za gimnazijski program, za hrvatsku književnost od 9. do 12. razreda, što do sada nismo imali. Rabili su se udžbenici Školske knjige i Profila iz Hrvatske, koji su jako dobri, ali nisu prikladni za naš program. Zatim gramatika za 10. razred, pripravnici udžbenik za učenje jezika u nultim razredima, koji je sazrio za obnovu. Tim udžbenikom za osnovni stupanj služili su se uglavnom i u višim razredima predmetnih škola. Nadalje za škole s predmetnom nastavom hrvatskoga jezika izradit će se hrvatska čitanka i radna bilježnica za 8. razred te jedan priručnik, udžbenici narodopisa od 5. do 8. razreda, priručnik, te antologija tekstova za isti udžbenik. Prijevodima udžbenika iz povijesti upotpunit će se najvažniji udžbenici iz nacionalne skupine predmeta kojoj pripadaju hrvatski jezik književnost i povijest. Nažalost, nisu stali u program udžbenici matematike i fizike. Međutim mogao bi se još uklopiti inte-

raktivni digitalni CD za vježbanje jezika, prema ponudi izdavača nakladnika, metodički materijal za vrtiće te razvijanje usavršavanja za učitelje. Győrvári je istaknuo kako je i u prvome krugu napravljeno razvijanje i akreditacija dvaju programa usavršavanja za učitelje, od 30, odnosno od 60 sati, osmišljeno ponajprije za naše uvjete. I u sklopu ovoga projekta mogu se razraditi dva usavršavanja. On je prikazao i to na koji je način uključeno nadležno ministarstvo, kako su uključeni nakladnici ako se prijave na pozive javne nabave. Oni su pravodobno već sklopili predugovore s autorima, stoga nositelji projekta vjeruju da ova popratna javna nabava neće biti otvorenog tipa, nego namjenska, usredotočena na određene izdavače i autore, koji raspoloživi autorskim pravima. Prije svega u posljednji su dvije izdavačke kuće: Nacionalno poduzeće za izdavanje udžbenika i naša Izdavačka kuća „Croatica”, što umnogome ovisi o autorskim pravima projekta razvijanja nastavnih pomagala i programa potpore.

Nakon kraćeg vijećanja, početni je skup zaključen u nadi da će se do kraja 2014. godine ostvariti sadržajan program, te da će uslijediti i treći krug koji će omogućiti nastavak.

Na upit zbog čega nema u programu udžbenika za niže razrede, jednostavno jer oni već postoje, s druge pak strane moralo se odabrati s jednog zadanog popisa prema prilogu 21. i 22., što je ono što se može razvijati. Od svih narodnosti Hrvati su dobili najviše novčanih sredstava. Kod prijevoda već je sada velik zaostatak jer dok se izvorni udžbenik prevede, izvornik je već na neki način zastario. Čuli smo i to kako će sadržaj mjesnog karaktera i dalje biti uključen u plesni, glazbeni odgoj, dopunjavajući narodopis. Kako je istaknuto, takvom se brzinom mijenjaju stvari, zahtjevi, ali i učenici, odnosno znanje jezika koje donose od kuće, što zahtijeva posve nove metode u nastavi, kako bi udovoljili novim izazovima, ali i zahtjevima. U nadi da će se i u drugim regijama prihvatiti ono što se radi, osobito je istaknuta važnost predškolskog odgoja u vrtiću.

MOHAČ – Ophod bušara u Mohaču – koji će se ove godine prirediti od 7. do 12. veljače – 7. veljače, već po običaju, otvorit će Male poklade s ophodom dječjih bušara, odnosno jankela. Njihova povorka u 15.15 polazi ispred Čitaonice mohačkih Šokaca, prolazi središtem grada do središnjega gradskog trga. Na otvorenoj pozornici, između 15 i 17 sati, predstaviti će se dječje plesne skupine i bušari, među kojima će nastupiti i Dječja plesna skupina Čitaonice mohačkih Šokaca. Uz to će se upriличiti i prikaz bušarskih rekvizita.

MOHAČ – U novoj zgradi Muzeja „Dorottya Kanizsai” 7. veljače u Kisfaludyjevoj 9 u 16 sati počinje igraonica i radionica za djecu, a u 17 sati otvara se izložba „Narodna nošnja i umjetnost Hrvata, Srba i Slovenaca u Mađarskoj”. Navečer od 19 sati u Uredskom domu Dunav (Duna Irodaház, Ulica Szabadság 2–4) priređuje se bušarska plesnačnica.

MOHAČ – Dana 8. veljače u Kossuthovu kinu (Deákov trg 1) u 17 sati otvara se izložba radova rezbara bušarskih maska, larfa, te izložba slika Jánosa Kedvesa „Buše na platnu”, uz tamburaški orkestar „Šokadija”. Na otvorenoj pozornici na Deákovu trgu od 18 sati predstavljaju se skupine bušara. Od 19 sati u Kossuthovu kinu, u okviru koncerta, predstavlja se prvi gajdaški CD pod naslovom „Oj, gajdašu – glazba nekadašnjeg Mohača”, uz orkestre „Misina” i „Šokadija”. Od 20 sati u Uredskom domu Dunav održava se plesnačnica uz Orkestar Poklade.

SERDAHEL – Hrvatska samouprava «Stipan Blažetin» važnim zadatkom smatra podupiranje odgoja i obrazovanja hrvatskoga jezika i kulture, upravo zbog toga po mogućnostima potpomaže mjesnu osnovnu školu i dječji vrtić. Potkraj prošle godine Hrvatska je samouprava za dječji vrtić kupila televizor i dvd plejer s nekoliko crtanih filmova na hrvatskome jeziku, a mjesnu osnovnu školu potpomogla je kupnjom stalaka za note, za sviranje tamburice.

KERESTUR – Osnovna škola «Nikola Zrinski», u suradnji s domom kulture, 23. ožujka organizira Stolnoteniski turnir u raznim kategorijama, u športskoj dvorani. Na natjecanje se mogu javiti i mladi i odrasli, može se igrati i pojedinačno i u paru. Natjecanje za mlade počinje u 8.30 i odvijat će se u prijedopodnevnom satima, a za odrasle počinje u 12.30 sati. Prijaviti se može na e-mail adresi: czigany.tibor@chello.hu, a predujam uplatiti od 700 forinti u domu kulture. Podrobne informacije su na web-stranici www.murakeresztur.hu. Najbolji će biti nagrađeni peharom, a koji izbore treće ili prvo mjesto, medaljom.

Priznanje dr. Ernőu Eperjessy

U okviru proslave Dana Šomođske županije, 7. siječnja u Kapošvaru održana je svečana sjednica Skupštine Šomođske županije na kojoj su županijskim priznanjima nagrađeni pojedinci i zajednice koji su svojim radom pridonijeli razvoju Županije ili postigli istaknute rezultate. Narečeni se Dan slavi na obljetnicu dobivanja županijskog grba prije 515 godina. Ovogodišnja priznanja nagrađenima je dodijelio predsjednik Skupštine Šomođske županije. Programi vezani uz ovogodišnji Dan bili su raznovrsni i odvijali su se od 7. do 14. siječnja.

Najviše županijsko priznanje „Pro Comitatu Somogy” pripalo je umirovljenom sucu šomođskoga županijskog suda dr. Csabi Ujkéryu. Među nagrađenima nagradom Za građane Šomođa jest i dr. Ernő Eperjessy, urednik i autor brojnih izdanja rođen u Mameliku (Almamellék), učiteljevao je u Tilišu (Órtilos), čiji je počasni građanin od 2009. godine.

Hrvatska književna enciklopedija

Hrvatska književna enciklopedija urednika Velimira Viskovića u nakladi Leksikografskog zavoda Miroslava Krleža nacionalna je enciklopedija koja na sveobuhvatan način predstavlja sve činjenice vezane za hrvatsku književnost i znanost o književnosti. Enciklopedija obuhvaća biografije pisaca iz svih razdoblja hrvatske književnosti te interpretacije najvažnijih djela hrvatske književnosti. Obraduje sve važnije hrvatske časopise i novine te strane časopise u kojima su surađivali hrvatski pisci. U preglednim člancima obrađeni su svi književni rodovi i važnije vrste, stilska razdoblja i stilski pravci u hrvatskoj književnosti te naše književne veze s drugim nacionalnim književnostima. Hrvatska književna enciklopedija donosi i članke o svim važnim ustanovama i udrugama pisaca koji utječu na razvoj književnog života. Sadržava i biografije stranih pisaca koji su utjecali na hrvatsku književnost, stranih kroatista te svih važnijih prevoditelja. Sva je građa obrađena u 270 tisuća redaka i uza suradnju 300 ponajboljih hrvatskih povjesničara književnosti, kritičara, teoretičara, folklorista, teatrologa i jezikoslovaca. Iz tiska je izišao 1, 2, 3. i 4. svezak, što znači da je ovo četverosveščano izdanje sada i upotpunjeno. U četiri sveska donosi biografije pisaca iz svih razdoblja, interpretacije najvažnijih djela hrvatske književnosti te časopisa i novina u kojima su surađivali pisci.

(HRT)

Labin – Baja 2013

Sporazum o suradnji dviju škola prijateljskih naselja

Na dan Velikoga prela, 26. siječnja, u Baji je svečano potpisan sporazum o suradnji Fancaške osnovne škole i Osnovne škole «Ivo Lolo Ribar» iz Labina.

U ime gradonačelnika Róberta Zsigóa, koji nije mogao nazočiti zbog drugih obveza, goste iz Labina, odnosno predstavnike dviju škola u maloj vijećnici Gradske kuće pozdravio je voditelj gradonačelnikova kabineta Norbert Vedelek.

„Suradnja Labina i Baje danas je stigla do nove postaje. Koliko znam, već u proljeće 2012. godine počeli su razgovori o mogućoj suradnji, koja će danas biti potvrđena sporazumom o suradnji. Suradnjom dviju škola ojačat će i suradnja prijateljskih gradova. Radujemo se što će bajski učenici iz Mađarske imati mogućnost učiti hrvatski u izvornome jezičnom okruženju, upoznati se s istarskom kulturom, a labinski učenici s bunjevačkohrvatskom kulturom u Baji” – reče uz ostalo Norbert Vedelek.

Ravnatelj labinske škole Miro Alilović tom je prigodom zahvalio svojim domaćinima na srdačnoj dobrodošlici, a s obzirom da ovo nije njihov prvi boravak u Baji, dodao je kako se osjećaju kao kod kuće. Prenijevši pozdrave gradske uprave i osobno labinskoga gradonačelnika Tulia Demetlike, koji nije mogao nazočiti zbog drugih obveza, on je uz ostalo naglasio:

„Želim podsjetiti da je ovaj današnji dan kraj jedne priče koja traje desetak godina, i

postanemo bogatiji”. Ravnatelj Fancaške osnovne škole Joso Ostrogonac izrazio je nadu da će potpisivanje sporazuma, formaliziranje suradnje, donijeti priželjkivane rezultate.

Nakon svečanog čina potpisivanja sporazuma, kojemu su uz ravnatelje nazočili i nastavnici dviju škola, odnosno referentica Grada Baje za kulturu Edit Munczig, Norbert Vedelek svim sudionicima svečanosti darovao je kemijsku olovku s ugraviranim natpisom „Labin–Baja 2013. godine”.

Na kraju su sudionici nazdravili čašom pjenušca.

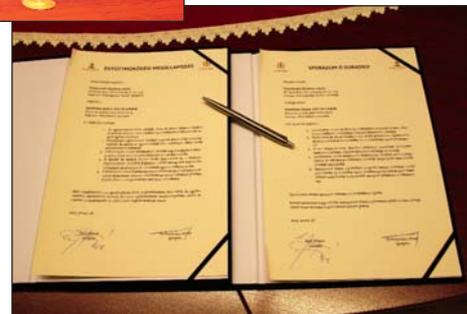
Kako stoji u dokumentu koji su svojim potpisom potvrdili ravnatelji Miro Alilović i Joso Ostrogonac, sporazumom su obje strane obvezuju da će se međusobno pomagati u radu, iskustvima stečenim u obavljanju odgojno-obrazovnih zadaća. Međusobno će se obavještavati važnijim priredbama, uzajamno se pozivati i organizirati zajedničke programe. Prema mogućnostima, pomoćat će se priborima i pomoćnim nastavnim sredstvima. Potpomagat će stručne izlete u svoje ustanove radi jačanja regionalne suradnje i prijateljskih veza između učenika i nastavnika. Zajedničkim snagama nastojat će promicati razvoj povezanosti na europskoj razini, pri čemu će posebnu pozornost posvetiti zajedničkom sudjelovanju u europskim razvojnim projektima u obrazovanju.

Stipan Balatinac

možda smo upravo mi bili prvi koji smo začeli ovu suradnju prijateljskih gradova, ali je do danas nismo formalizirali.”

Izrazivši nadu da će gradske uprave u budućnosti podržati ovu suradnju, on uz ostalo reče: „Kako su djeca središte našega svemira, stalo nam je i važno je da se djeca bolje upoznaju, da se kulture prožimaju u svim svojim različitostima, i da time svi zajedno

Intervju

Na budimpeštanskom hrvatsko-mađarskom druženju Zajedno u Europi razgovarali smo s Nevenom Mimicom, dopredsjednikom hrvatske vlade, odgovornim za unutarnju, vanjsku politiku i europske poslove

Razgovarala: Branka Pavić Blažetin

Gospodine Mimica, ocrtajte prioritete Republike Hrvatske u očekivanju skorašnjeg datuma ulaska u Europsku Uniju, 1. srpnja 2013. godine?

Hrvatska i Mađarska, Hrvati i Mađari zbilja su dva naroda koji su živjeli kao susjedi zajedno u Europi, u jednoj drugoj, drugačijoj Europi, drugačijoj europskoj zajednici, ali sada imamo priliku nakon toliko godina da zajedno živimo u jednoj novoj, modernoj europskoj integraciji i da učinimo puno više na ostvarivanju onoga što nam je zajednički interes. A zajednički interes je razvijanje i snaženje gospodarstava, snaženje i u regionalnom smislu i u ukupnom razvojnom smislu. Vidimo kako Hrvatska i Mađarska imaju, u trenutku kad Hrvatska uđe u Europsku Uniju, čitav niz barijera koje danas između naših dviju država postoje, između naših dviju ekonomija će se jednostavno srušiti. Na novom zajedničkom jedinstvenom tržištu imat ćemo sigurno puno bolje uvjete razvoja nego danas. Ali neće se ništa dogoditi samo od sebe, neće se samo zato što Hrvatska postane članica, poboljšati trgovina između zemalja ili povećati ulaganja. To sve ovisi o dobrim idejama, dobrim vizijama, dobrim poslovnim projektima koje moraju postojati i u Hrvatskoj i Mađarskoj. A Europa će pružiti jedan bolji okvir da se oni stvarno i lakše realiziraju. Jednako tako je situacija i s europskim fondovima, s europskim novcem, s europskom politikom kohezije koja želi unaprijediti ona manje razvijena europska područja. A pojedini dijelovi Hrvatske i Mađarske jesu slabije razvijeni u odnosu i na europski prosjek i u odnosu na razvijene i konkurentne zemlje Europe, i mi zajedno u kohezijskoj politici Europske Unije možemo napraviti puno bilo kroz prekogranične projekte bilo kroz regionalne projekte kao što je podunavska regija, samo strukturne fondove, sve to skupa se čini danas kao jedan važan nov, jedan bitno nov element koji će još više povezati Hrvate i Mađare, a pogotovo povezati hrvatsku nacionalnu zajednicu u Mađarskoj i mađarsku nacionalnu zajednicu u Hrvatskoj.

Kada govorimo o geopolitičkom i gospodarskom prostoru, kako se snaći u širem europskom prostoru, s našim gospodarstvima u situaciji kada je Europska Unija u dubokoj financijskoj krizi?

Europska je Unija u krizi. Prvenstveno, rekao bih, u krizi eurozone, u monetarnoj krizi, u krizi financijske discipline, financije fiskalnih mjera moraju se drugačije regulirati, ali sve to skupa stvara i nove prilike, i nove mogućnosti za članice Europske Unije koje mogu iz te krize naći neke nove inventivnije načine izlaska iz krize. Europa će dogovarati i, uvjeren sam, nakraju dogovoriti rješenja koja će ponovno učvrstiti eurozonu, međutim za Hrvatsku i Mađarsku kao dvije države koje nisu u eurozoni, koje nemaju euro kao zajedničku valutu i ova situacija predstavlja novu priliku. Prvenstveno mislim na to kako je danas možda vidljiva podjela između sjeverne i južne Europe, Europske Unije u smislu nekih razvojnih potencijala, pa i financijske snage, ali mislim kako će u procesu rješavanja krize unutar EU ta podjela sama po sebi nestajati. Točnije rečeno, nestajati u mjeri kojoj kriza bude rješavala. Mislim kako će tim procesima pojedine regije u Europskoj Uniji dobiti više prostora za vlastiti razvoj. Upravo regija srednje Europe, regija kojoj pripada Hrvatska i Mađarska, imaju potencijal koji polazi od geostrateškog položaja, od europskog područja dugo zapostavljenog u gospodarskom smislu, koje nerazvijenošću nije imalo toliko izgleda za razvoj, bili smo s krive strane Berlinskoga zida.

Stoga u razvojnom smislu danas imamo više izgleda, više potencijala na europskom prostoru i na nama je kako ga iskoristiti, kako od

hrvatskih luka preko Mađarske do recimo Baltika, razvijati i energetske i prometne putove, kroza zajedničke projekte koje onda stvaraju infrastrukturu razvoja. Ako tu budemo uspješni, u ovoj novoj europskoj strukturi, nakon krize mislim kako će upravo ovo područje imati više potencijala nego neka druga.

Naftu nemamo, to je sigurno, ali imamo izlaz na toplo more koje je važno Europi. Koliki je taj gospodarski potencijal koji jedna tako mala zemlja kao što je Hrvatska može ponuditi Europi i koliko je Europa zainteresirana za to?

U svakom slučaju hrvatska obala Jadrana sigurno je danas jedna od najatraktivnijih, najprivlačnijih turističkih destinacija. Ne samo za turiste koji dolaze i sigurno da će i dolaziti kada ćemo biti u članstvu Europske Uniji. Hrvatska je obala važna destinacija

i za ulagače, za nove ulagače u hrvatski turizam koji nije još razvijen do te mjere da bi sve potencijalne zainteresirane turiste mogao smjestiti i ponuditi kvalitetan odmor. Europa i ona u navodnicima stara Europa sigurno je zainteresirana za jačanje hrvatskog turizma, hrvatska obala će biti određite za cijelu Europu. Uza spomenuto se vezuju prometnice. Hrvatska ima potencijal da bude najsjevernija luka Mediterana, tu je dakle luka Rijeka i sve što treba napraviti za razvijanje prometnih pravaca, prvenstveno željezničkih od luke Rijeke prema sjeveru kroz Mađarsku i dalje prema sjeveru Europe. Riječka luka ima potencijal koji treba bolje i više iskoristiti zajedničkim ulaganjima u razvoj lučkih, željezničkih kapaciteta, transportnih i svih drugih uvjeta. Sve su to prednosti našega članstva u Europskoj Uniji.

U tako velikom konglomeratu naroda kao što je Europska Unija, Hrvatska i Mađarska su prostori, narodi upućeni jedan na drugoga, a tu su i male zajednice kao što je hrvatska narodnosna zajednica u Mađarskoj. Kako vidite ulogu i položaj nacionalnih zajednica u prostoru bez granica i putovnica.

Kroz povijest nacionalne manjine u Europi prolazile su različite faze i u različitim državnim zajednicama. Često su bile i predstavljale problem u političkim odnosima između različitih državnih tvorevina, od problema priznavanja manjinskog statusa do korištenja svih onih prava i mogućnosti koja svojim postojanjem nacionalna manjina ima u društvu u kojem živi. Hrvatska je, srećom, ne samo zbog pregovora za ulazak u članstvo u Europsku Uniju i uvođenja europskih standarda na ukupan život i ukupne društvene vrijednosti u Hrvatskoj nego već i ranije pokazivala izrazito čist, otvoren, jasan odnos prema nacionalnim manjinama. Stalno smo ih doživljavali kao most, kao poveznicu s njihovim matičnim narodom te smo izgrađivali politički sustav koji im je garantirao standarde i političku autonomiju, političko predstavništvo u organima vlasti, kulturnu autonomiju, održavanje tradicijskih i svih drugih vrijednosti. Nismo išli na varijante integriranja i asimiliranja nacionalnih manjina u hrvatski društveni i politički sustav. To se isplatilo. Vidi se kako je takva politika dobra, takva politika gradi dobre, još bolje odnose, pa i s Mađarskom. Vidimo kako hrvatska manjina u Mađarskoj ima potpunu podršku mađarske vlade i mađarske politike koja jednako tako posvećuje veliku pozornost održavanju visokih standarda zaštite manjina, održavanju kulturnih, tradicijskih programa nacionalnih zajednica. One države koje na taj način gledaju na manjine, mogu biti države predvodnice u razvoju dobrih političkih i dobrosusjedskih odnosa.

Margit Mirić „Vitez svjetovne kulture”

Margit Mirić, ravnateljica draškovečke osnovne škole, 19. siječnja u Budimpešti na gala programu Dana mađarske kulture postala je „Vitez svjetovne kulture”. Taj naslov dodjeljuje Zaklada za kulturu naselja na prijedlog neke civilne organizacije diljem svijeta. Ravnateljicu Margit Mirić predložilo je kerestursko Društvo za javnu prosvjetu za djelatnost na polju razvoja i uzdizanja pomurskih Hrvata i njihova povezivanja s matičnom domovinom.

Margit Mirić na ceremoniji

Zaklada za kulturu naselja utemeljena je 1998. godine poradi očuvanja kulturnog nasljeđa i povezivanja naroda. Članovi su joj dobrovoljci sa svih strana svijeta. U povodu milenijske godine Zaklada je utemeljila viteški red za mađarsku, odnosno svjetovnu kulturu, pripadanje viteškome redu vrsta je moralnog priznanja. Članovi viteškoga reda mogu biti osobe koje su dobrovoljno radile na

području kulture i na povezivanju naroda. Ravnateljicu draškovečke škole za nagradu predložilo je kerestursko Društvo za javnu prosvjetu, na čelu s predsjednicom Eržebet Deak, a Kuratorij Zaklade za kulturu prihvatio je prijedlog. Predsjednica Deak i predsjednica keresturske Hrvatske samouprave Anica Kovač pismo o odobrenju prijedloga i pozivnicu na gala program osobno su odnijele gđi Mirić i predale joj na božićnom programu škole, te na svečanost su je otpratili skupa s članovima Udruge Zrinskih kadeta, koji svake godine uljepšaju središnju svečanost. Margit Mirić, ravnateljica draškovečke škole u Međimurju, podrijetlom je iz Serdahela, a nakon školovanja na Visokoj pedagoškoj školi

započela je raditi u Okružnoj hrvatskoj osnovnoj školi. Privatni život ju je odveo u hrvatsko Međimurje, gdje su je ubrzo prihvatili. Završivši Pedagošku akademiju u Zagrebu, radila je kao učiteljica u Draškovcu, a već devetu godinu obnaša dužnost ravnateljice u tome mjestu. Margit Mirić nije zaboravila na svoj rodni kraj, u mnogim aktivnostima pomaže pomurske škole, i sa svojim stručnim pedagoškim znanjem i s dobrovoljnim radom na društvenom polju. S njezinim posredstvom darovane su hrvatske knjige našim pomurskim školama, više puta omogućila je serdahelskoj djeci da u njihovoj organizaciji borave na izletima, pozivala je naše pedagoge na stručno savjetovanje, održavala je hrvatski kružok u Serdahelu, sudjelovala u europskom projektu pomurskih i međimurskih škola.

beta

Snimke: Kristina Goher

PUSTARA – Nogometni je klub bio prvak na Kaniškome nogometnom kupu, priređenom 2. veljače. Kaniški se kup tradicionalno priređuje za momčadi I. i II. županijske lige radi održavanja kondicija. Među deset momčadi najbolje mjesto izborio je pustarski Nogometni klub.

Trenutak za pjesmu

Mate Šinković

Big u sanje

Sunce zahaja,
zlati večer,
zlata korona je
tvoja glava.
Srebrni vlasi, kras i venac,
tvojega žitka je jesenac.
Suza se bliska,
kodi slika,
žari se suza
mokroga oka.
Tuga grije kod žeravka,
jiskre sije diboko ti v serce.
Kod nigda sanje,
žarile oganj,
denas se kaže
ogašen panj.
Klije i riže, boli trape,
grna bolnoga morja slape,
v samosti najdeš polakšanje,
ne rumenje.

Anica Kovač, predsjednica keresturske Hrvatske samouprave, Margit Mirić, ravnateljica, i Eržebet Deak (slijeva), predsjednica keresturskoga Društva za javnu prosvjetu

Pokladna veselica Zajednice hrvatskih umirovljenika u Mađarskoj

S pjesmom od Jadrana, preko Bačke do Gradišća

Budući da se predsjednica Katarina Gubinski Takač zbog zdravstvenih razloga lani odrekla vodstva, a dopredsjedništva Marko Dekić, poziv na sljedeći susret dostavilo je novo vodstvo: predsjednik Stipan Vujić te dopredsjednici Stipan Merковиć i Elizabeta Filipović. I tako se u Croaticinoj klupskoj prostoriji 15. siječnja sastalo dvadesetak članova Zajednice na tradicionalnoj pokladnoj veselici. Na početku je predsjednik Stipan Vujić izvijestio nazočne o ovogodišnjim programima prvih šest mjeseci. Za veljaču se planira proslava rođendana pjesnika Marka Dekića, za ožujak predavanje predsjednika Vujića o svemiru, za travanj predavanje predstavnika diplomatske misije Republike Hrvatske u Budimpešti o putu Republike Hrvatske k Europskoj Uniji, za svibanj posjet erčinskim Hrvatima, a za lipanj proslava Dana državnosti matične nam domovine. Ovom je prigodom pokladnoj veselici nazočio i prvi tajnik Veleposlanstva Republike Hrvatske u Budimpešti Berislav Živković. Nakon prihvaćenoga radnog plana, članovi su uplatili članarinu za tekuću godinu. Potom je započela veselica. Staro je obećanje ispunio Mate Filipović kada je zasvirao na harmonici. Pridružila mu se Anica Vujić, koja je zvonkim glasom otpjevala nekoliko hrvatskih pjesama, a dalmatinske pjesme pjevao je Marko Dekić. Kažu, već

u svojoj mladosti pjevao je dalmatinske uspješnice, premda hrvatsko more tada još ni vidio nije. I tako pjevale su se hrvatske pjesme od hrvatskoga Jadrana, preko Bačke, pa sve do Gradišća. Po stolovima domaći kolači, rakija i vino. Ako bi tko zalutao, mogao bi pomisliti da je na probi nekog hrvatskog pjevačkog zbora. O, da, nekad bilo sad se spominjalo... jer, odista, u Budimpešti za vrijeme službovanja velečasnog Antuna Kneževića postojao je zbor, koji je svojim nastupima uveličao bogoslužje u crkvi Svetog Mihovila. Možda bi vrijedilo razmisliti o ponovnom utemeljenju zbora jer u Zajednici se kriju odlični glasovi, koji, nažalost, „šute“.

Kristina Goher

ZAGREB – Izdavačka kuća Fraktura objavila je roman Pétera Nádas „Paralelne pripovijesti” u prijevodu Xenije Detoni. Roman u hrvatskom izdanju ima 1564 izuzetno zanimljivih i neočekivanih stranica, piše Večernji list. Riječ je o suvremenom romanu suvremenog pisca koji ima sedamdeset godina, ali nije starac. Roman je objavio 2005. godine u Pečuhu, u Jelenkoru. Inače je teško (i nepotrebno) u nekoliko rečenica prepričavati važne i odlično napisane romane, a kod „Paralelnih pripovijesti” to je i nemoguće. Nemoguće je i odrediti glavne likove jer tu je riječ o nekoliko romana u jednom i o nekoliko žanrovski različitih tekstova umetnutih u jednu knjigu koja je leksikon dobre književnosti. Nádas je u „Paralelnim pripovijestima” ispisao vrlo strastvene, ali i vrlo erotične, ako hoćete i pornografski osviještene stranice o kojima mnogi drugi takozvani autori erotske i pornografske literature mogu samo sanjati. Tu se na više desetaka stranica ispisuju više nego brutalne scene iz gay života grada Budimpešte, kao što se čitavi eseji ispisuju o kakvoći i izgledu muškog donjeg rublja, a autor naširoko razglaba o tajnovitim muškim prijateljstvima i nadmetanjima. No nisu mu strani ni heteroseksualni klinčevi, ali ni ljudi koji svoju aseksualnost pretvaraju u fizičko nasilje. Mađarska revolucija, pad Berlinskog zida, Kádár ili staljinist Rákosi, istrebljenje Židova opisano na nevideno potresan način, njemačko i mađarsko plemstvo izgubljeno u stvarnosti, sjetne opsjednutosti, ubojstva i tajni agenti tek su dio Nádasove galerije likova i zbivanja iz romana koji mađarskoj literaturi služi na čast.

Osnovnoškolci i srednoškolci na hodočašću u Komaru s dr. Erikom Rac

POZIVNICA

PROSVJETNA UDRUGA
ZA POLJEPŠAVANJE SELA DARANJ TE
HRVATSKA SAMOUPRAVA
IMA ČAST POZVATI

VAS I VAŠU OBITELJ

NA PRIREDBU

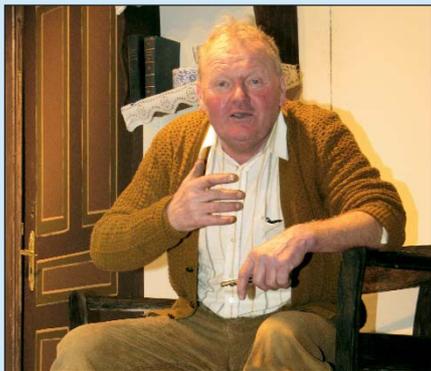
„PODRAVINSKA SVINJOKOLJA“
Koja će se održati 9. veljače u Daranju

MJESTO PRIREDBE
Daranj, osnovna škola – dvorište mlina
VRIJEME
09. 02. 2013.
06⁰⁰ – 24⁰⁰

2013

HRVATSKI ŽIDAN – Kako nam donosi Židanski glasnik, u zadnjem broju prošlog ljeta, Židancu Ivanu Pantošu, predsjedniku mjesnoga športskoga kluba, ki je hrvatskoj javnosti više poznat kot zvanredni glumac mjesne kazališne grupe, pred kratkim je uručeno priznanje «Za šport stanovništva». Ivan Pantoš se je kot 14-ljetni ditić u mjesnom nogometnom klubu začeo labdu tirati, a potom krez jedno desetljeće (od 1980. do 1990.) je trenirao u istom klubu igrače. Jur od 1983. ljeta kot predsjednik židanskoga kluba organizira, rikta programe za seosko gibanje i razne športske aktivnosti. Željeznožupanijski nogometni savez mu je pred trimi ljeti priznao vridno djelo s nagradom «Za nogomet Željezne županije».

Na 40. obljetnicu smrti koljnofskoga pjesnika Mate Šinkovića

Jedno otpodne s nadarenim Joškom Grubićem, čuvarom Šinkovićevih pjesam

Mate Šinković Capa se je rodio 1927. ljeta u Koljnofu, maturirao je u Šopronu. Višu pedagošku školu zbog bolesti nije mogao završiti. U svojem rodnom selu djelao je u knjigovodstvu mjesne zadruge. Cijeli svoj život je posvetio njegovanju materinske riči, vjerno je služio svoj hrvatski narod, a i katoličansku crkvu. Na njegovi slika se upametzame velika ljubav prema koljnofskoj Črnoj Mariji. Bio je jako obljubljen kot kantor, pjesnik, slikar, a i kot dobročinitelj u svojem rodnom selu. Njegovu zbirku pjesam je postumno izdao Demokratski savez Južnih Slavenov u Madarskoj 1981. ljeta, pod naslovom *Na našoj Gori*. Njegovu moljarsko-slikarsku talentiranost čuvaju bezbrojne slike u vlasničtvu Koljnofceva. Umro je na sam Badnjak, lani je tomu bilo četrdeset ljet. Zakopan je u koljnofskom cimitru, a na njegovom grobnom spomeniku na hrvatskom jeziku se piše da je bio „vjerni sluga koljnofske Marije i hrvatskoga naroda“. Gdo brani njegovo duhovno jerbinstvo, ki zna napamet citirati Mate Šinkovića i sve te njegove domoljubne, prekrasne štrofe i kitice, slučajno smo otkrili jednoga otpodneva, kad nas je riječki jezičar, dugoljetni obožavatelj Koljnofa i tamošnjih Hrvatov, Marin Relja, otpeljao Joški Grubiću, Babri. Uz kupicu domaćega vina laglje se je bilo i spomenuti na mjesnoga velikana ki je prerano ostavio ovozemaljski svit. Ljeta 1972., na danu dolaska Spasitelja.

Pri Babrini u toploj kuhnji na stolu sve, po redom ležu Hrvatske novine. Jur daleko se prepoznaje Šinkovićeve knjige u zelenom ruhu, razni papiri, dokumenti, s lipimi redicami napisani kokakovi spominki. Nad njimi se začmemo pominati poznavateljem i poštovateljem Mate Šinkovića, a i s njegovom tihom i pokornom ženom, Justinom. – *Kakov človik je bio Mate?* – pita nas najzad na početku razgovora gospodar i veljek kaže: – *Ljubazan, sa svimi, s dicom, starjimi, svakomu se je poklonuo. Spametan je bio jako. Sve je znao od svakoga. Mi nismo bili tovaruši, mi smo bili dobri susjedi ali dobri poznati. Mi smo mu jačiti šli na koruši u crkvi. Sa starjimi je bio na krčmi, svenek je on glavni bio: povidao, note davao, na mladinu merkao da se ne opiju! On se nije držao za drugoga človika, bio je jedan med nami, ako se je spravišće redio, ali ča-to drugo, klub ili zbor. Muški zbor je on načinjio ovde u selu, a pak kad su se žene zamišale, onda je došlo svemu kraj – i čuti se manja zbantovanost u riči našega sugovornika. Nuka se vino, moramo kušati te domaće kapljice, a s tim činom sve prlje izrečeno potone u pozabljenje. Pohvalimo, pravoda, vino iz koljnofske Gore i ponovo se vraćamo u prošlost: – *I Mate je jako rado pio črljeno vino, ali po mjeri. Mogao je reći, hodte idemo Fungovki! Znao, kako dobro črljeno je imao? Pravoda smo tili pojti. Od crkve ravno na krčmu. Ali bilo je kad smo se mogli k noć trefiti va krčmi. – A kako mu je došlo da piše te svoje jačke, ali da začme moljati, što su od toga rekli u onu dob ljudi? – dodajemo i znatiželjno čekamo odgovor o človiku, koga nažalost nismo imali sriću poznavati. – Na to je imao volju pak i aparat da je išao fotografirati va seli. Spomenem se, kad smo se htili pričičšćati, on nas je fotografirao, sve je on udjelao. I broji**

nadalje podatke i imena gazda da je Capa kantor bio pod gospodinom Ferencom Falujem, ki se zvao drugačije Fabianković, kad je bio rodnom iz Vedešina, pak se madjarizirao. – *Onda smo imali Imrija Szabova, toga ste gvišno i vi znali. A ja sam milištrovao pod Ferencom Falujem osam ljet dugo. Onda smo dostali Ugra. Ernő Mézes se je zvao, a zač su toga na kraj ne znam. Ta je došao u jeseni, pak se je po pol ljeti naučio po hrvatsku evandjelje jačiti. I ja sam od njega naučio... I crikvena jačka napuni cijelu hižu od jakoga ter čistoga glasa Joške Grubića. Čini nam se da se sve to još i vani čuje, sve do hodočasne crikve, ka ne leži daleko od Grubićevoga stana. Domaćin nas veljek i upozorava da ne služi zaman uz orgule, jur 40 ljet, ter polag sedmoga kantora u crkvi. Naša gradišćanska molitvena knjiga *Kruh nebeski* mu je u malom prstu, uprav tako kot i Capina zbirka pjesam. – *Ovde mu je sve napišeno. Vas žitak mu je u jačka, ča je rado imao. Ovde su mu i jačke da je bio va uzi. Ne znam ča bi Mate danas na to rekao, da je komunizmuš vrag zeo. Pa su jedni govorili da je tum da je šuknut, s tom pamećom da bi mogao veliku karijeru načinjiti. No, ali on je pravi sluga bio. On je ljude služio. – Ovu knjigu bi mogli najti onda u svakoj koljnofskoj hiži, tvrdimo, a on, klimne glavom. – Čuda ji je**

da, ali ljudi ne štedu si je. Vo bi morali najpr donesti da volju dostanu od ovih lipih riči, pak onda ne bi trpili od depresije – tako se oblikuje na neki način i kritika ljudskoga žitka. Lista se knjiga, preštu se neke drage riči. I začme se spektakl... Diktafon neumorno snima, jednu, drugu, treću pjesmu. Dokle Joško Grubić kot pravi glumac povida na tom svojem slatkom dijalektu, knjigu nam odrine da kontroliramo da li točno zna, sve, zdavno napisane riči. – *Ovo je kot kad žena speče pekaraj, pa shrani pred dicom. To se ne smi shraniti, pekaraj se mora na stol vriči da dica budu vidili pa će doteć nutra, pa će si zet jednoga, pa će jisti. Ovo kot da je napišeno, pa ga ljudi shraniti kanu. Zato bi se morali trsiti da ko-to dite bi se naučilo jedne-dvi pjesme.* – Ali kako, od koga i zašto, kad i ta prelipi koljnofski govor se napušća na ulica, va krčmi, ustanova. Ostavlja se jezik za umiranjje, glasno komentiramo. Mi već 18 ljet hodi-mo simo va Koljnof, ali vas još nigdar nismo čuli recitirati. Nigdar vas nismo vidili va kul-

Koljnofska Črna Madona je djelo Mate Šinkovića i čuva se na mjesnom farofu

turnom domu – repliciramo, iskajući za to uzroke. – *Zato je i politika kriva!* – veli gazda ter nastavlja: – *Ja bi dicit ovo dao najpr, ali ne da ljudi velu da se ja kanim kazati s tim. Ja sam ponizan!* (Samo u zagradi ću napisati da kašnje sam osvidočena, kako je Joško Grubić još recitirao u školi dicit, prilikom jednoga naticanja na kom je bila tema život Mate Šinkovića.) Na pitanje, zašto mu je toliko drago recitirati od Mate Šinkovića, dobijemo logični odgovor. – *Da se širi njegovo med Hrvati, ča je napisao. Kad velimo da ćemo propasti, kad nijedan se ne uči, nijedan ništi ne djela, kako ne bi propalo hrvatstvo? Kako ja znam, tako i drugi si znaju naučiti!* – Svaku jačku znate napamet? – *Svaku ne, ali devedeset procentov. Kad se k noći prebudim pa si lipo reputaciju načinjim. U ovoj knjigi je nutri 43 pjesme, jedna lipša nego druga. Od jeseni, protulića, od matere ima pet jačkov i od oca...*

Vjerni čuvar Šinkovićevih pjesam Joško Grubić sa ženom Justinom i prijateljem iz Rijeke, Marinom Reljom

Ali ja imam i takovu jačku ka ni u ovoj knjigi nutri. Ku je napisao ognjobrancem na 90. jubilej. Kapetan mu je rekao neka ča napiše. Dva dni mi je prlje donesao pa me pitao, ću li preštati u petak, još mi je obećao i dva krigle piva, pa smo si pravoda preštejali piva. Jedva završi povidanje Joško Grubić, jur u drugom trenu postane pravi izvodjač pjesam. Gdo kani istraživati jezik, u njem će najti izvornoga govornika. Ovo je svenek besplatni jezični tečaj lipote i za slušatelje i za jezičare. Ako bi nam htio reći i predstaviti, sve, po njegovoj volji izabrane najlipše štrofe, najmanje bi tri ure morali siditi kod njega, tako se šali s nami Joško Babrin. – Mate Šinković je bio za ljude. Samohotno prez filera je djelao. Današnji svit te riči ne pozna. Današnji svit to gleda, ča će biti profit, ča ću ja zato dostati, to je udrilo svakamor. Ako nimam hasni, onda neću djelati – grize u nas istina, ali nas i batri činjenica. Koljnofci još i po četrdeset ljet čuvaju svojega velikana Mate Šinkovića. Na Badnjak svenek se za njega služi maša, i kad mu je

grobnj spomenik postavljen, općina je primila i dobrovoljne dare od stanovništva. Na ti upečatljivi Badnjak se ovako spomene Joško Grubić: – *Onda kad je umro, ja sam bio soldat, pak sam došao domon. Slipo črivo je imao, ali tako je bio vjeran crikvi da se prestrašio, ča će biti ako on va špitalj zajde, gdo će na zornici igrati, pak na Božić. Nije dao sestri da pojde po doktora, nek stavili su mu na to slipo črivo još tople črepulje, a to se je još jače ugnjojilo. Kad sam ja došao domon, mati mi je rekla da je Mate va špitalji, jako mu je čemerno, va poslidnjem štadiumu je. Kad sam 24. decembra, betlehem načinjio, a svenek smo to skupa mogli djelati, u crikvi sam bio zdola, kad je došao jedan ditić povidati da je Mate umro.*

„Ponizno ovo j človiku dobro, kad se veseli i piše prosto. Širimo, dajmo od nas vo malo, da se na svitu za nas bude znalo!”

„Vjerni sluga koljnofske Marije i hrvatskoga naroda“ – tako piše na grobnom spomeniku pjesnika i kantora

Zadnje riči iz Šinkovićeve pjesme *Sladka sanja!* Iako bi mogli shvatiti i ars poeticom preminuloga pjesnika. Zasad još imamo ljude u Koljnofu, kim su važni Capini spominki. Zasad imamo još takovih tovarušov, poštovateljev, kim su drage iskrene ćuti i prave misli Šinkovićeve hrvatske sanje. Pitanje je samo: dokidob?

–*Timea Horvat*

BARČA – Tamošnji je puhački orkestar nedavno priredio bal čije prihode želi iskoristiti za gostovanje u Hrvatskoj. Prema Josipu Paviću, prilikom Proljetnog festivala u Barči će gostovati partnerski puhački orkestar iz Zagreba, a barčanski će orkestar tijekom ljeta uzvratiti posjet. Orkestar bi želio sudjelovati i na 130. obljetnici virovitičkog orkestra, s kojim također suraduje.

Tradicijska veselica u Palači kulture

Veliko prelo bajskih i bačkih Hrvata u Baji

U suorganizaciji Hrvatske samouprave grada Baje i Udruge Hrvatski kulturni centar „Bunjevačka čitaonica”, 26. siječnja u Baji je održano Veliko prelo, tradicionalna pokladna zabava bajskih i bačkih Hrvata. Drugu godinu zaredom u prekrasnim prostorijama Bačke palače kulture okupilo se preko 200 sudionika i gostiju iz Baje i okolnih naselja.

Prelo, već po običaju, otvoreno je prvom, i do danas najpoznatijom prjeljskom pjesmom bunjevačkih Hrvata „Kolo igra, tamburica svira”, koju su izveli sudionici programa u pratnji orkestra „Čabar” iz Baje.

S pozivom na prelo fancaškoga bunjevačkog pisca i pjesnika Stipana Grgića Krunoslava, od prije sto godina, „na momačko romće kolo veselo”, gdje „svi su svoji, svi su srodni”, a odlikuje ih „sjaj i ponos”, u ime domaćina i organizatora okupljene je pozdravio dopredsjednik Hrvatske samouprave grada Baje Joso Ostrogonac, među njima posebno visoke uzvanike i goste iz Baje i okolnih naselja.

Svojom nazočnošću Veliko prelo bajskih i bačkih Hrvata uveličali su Gordan Grlić Radman, veleposlanik Republike Hrvatske u Budimpešti, Ljiljana Pancirov, generalna konzulica Republike Hrvatske u Pečuhu, Róbert Fercsák, bajski dogradonačelnik, Mišo Hepp, predsjednik HDS-a, Joso Šibalin, predsjednik Hrvatske samouprave Bačko-kiškunske županije, te izaslanstvo Osnovne škole «Ivo Lola Ribar» iz prijateljskoga grada Labina, pred-

vođeno ravnateljem Mirom Alilovićem.

I ove su godine u prigodnome kulturnom programu nastupila djeca bajskog vrtića s Dolnjaka u Kinizsievov ulici i učenice Fancaške osnovne škole. Članovi Kulturno-umjetničkog društva „Bunjevačka zlatna grana” iz Baje splotom bunjevačkih plesova i malim prizorom na sceni dočarali su nam ugodaj davnih zimskih večeri, nekadašnjih bunjevačkih prela uza zvuke tambure, šuškanje svile, zlatne dukate, pjesmu i toplinu zajedništva. Oni su na kraju programa sve okupljene pozvali u veliko kolo.

U nastavku večeri za dobro raspoloženje pobrinula su se dva orkestra, jedan gostujući i jedan domaći. Svojim gostovanjem, odnosno virtuoznom izvedbom starih i novih bunjevačkih uspješnica, veliko bajsko prelo ove godine uljepšao je Tamburaški sastav „Hajo” iz Subotice. Uz njih je svirao i domaći „Čabar” iz Baje, pa je dobro raspoloženje potrajalo do sitnih sati, a svatko je mogao uživati u svojim omiljenim melodijama i plesovima.

S. B.

Život je maskenbal...

Tradicija je u pečuškoj Hrvatskoj školi maskenbal, priredba za koju se tjednima pripremaju najmlađi, u prvom redu učenici nižih razreda, potom viših, a oni stariji uglavnom su znatiželjni promatrači. Nisu u pitanju tek maske, nego i vrijeme priprema, razgovori, šivanja, kupovanja, uvježbavanje programa koji se toga dana izvode na školskoj pozornici. Tako je bilo i ove godine. Djelić atmosfere sa školskog maskenbala, održanog 31. siječnja, neka vam dočaraju fotografije, preko objektiva profesora Ákosa Kollára.

Siječanjska

Pahuljice snježne
naokolo lijeću
nježe,
i po gradu
i po selu,
mekan ćilim,
bijeli steru.

Prosinac se
gordo šećka,
vjetar s' grana
inje treska,
ispod sanjki
snijeg se prši,
poledicu
lomi, krši.

Santovačkim
sokacima,
već podobrim,
stegla zima,
praporaca
zvon se čuje,
nadaleko
odjekuje.

Kod Gracine
nizbrdice
i Srakićeve
kovačnice
dječurlija
preohola
sanjkaju se
sve do Dola.

Jure spretno
po dvojica,
rumenih
jedrih lica.
Od radosti
vrište, kliču,
ne mareć za
zimu ciču.

Na klompama
od drveta
za vještake
ista j' meta,
pa su česta
prevrtanja,
prepiranja
i plakanja.

A kad najzad
stiže veče,
dječji svijet
domu kreće,
sobica ih
umorne čeka
i postelja
topla, meka.

Marko Dekić Bodoljaš

Velika nagrada za kulturu grada Pečuha KUD-u Tanac i Orkestru Vizin

Kako donosi državna agencija MTI, za njegovanje narodnosne kulture KUD-u Tanac i njegovu pratećem Orkestru Vizin bit će dodijeljena Velika nagrada za kulturu grada Pečuha, 15. ožujka 2013. godine na državnom prazniku. Predsjednik Odbora za kulturu grada Pečuha Péter Hoppál 18. siječnja izjavio je za MTI kako je Skupština grada Pečuha 17. siječnja na zatvorenoj sjednici donijela odluku o dodjeli Velike nagrade za kulturu grada Pečuha KUD-u Tanac i Orkestru Vizin. Hoppál je dodao kako, po ocjeni zastupnika Skupštine grada Pečuha, KUD Tanac i Orkestar Vizin zavrijedili su nagradu svojim višedesetljetnim radom (KUD Tanac utemeljen je 1988. godine, 2013. godine slavi 25 obljetnicu djelovanja) na kulturnoj slici grada Pečuha, i istaknutim njegovanjem narodnosne kulture na međunarodnoj razini.

Péter Hoppál za MTI naglasio je kako je KUD Tanac postigao izniman uspjeh, osim sakupljanja narodnoga blaga Hrvata u Mađarskoj, i njegovim prikazom i očuvanjem te osvajanjem izvrsnih rezultata na državnim natjecanjima talenata.

Nagradu je Skupština grada Pečuha utemeljila 2011. godine kao priznanje onima koji svojim životom i radom, nadarenošću uvelike pridonose duhovnom i kulturnom razvoju grada Pečuha. Veliku nagradu grada Pečuha prvi je dobio tenor svjetskoga glasa Domingo Placido glavni pokrovitelj programa Pečuh – europska prijestolnica kulture 2010.

ZAGREB – Potkraj prošle godine iz tiska je izašao zbornik radova »Susreti dviju kultura. Obitelj Zrinski u hrvatskoj i mađarskoj povijesti« što su ga uredili Zoran Ladić i Sándor Bene, a izdala Matica hrvatska. Posrijedi su radovi s međunarodnoga hrvatsko-mađarskog znanstvenog skupa održanog u Palači Matice hrvatske 1. listopada 2008. I Mađar i Hrvat – tim je riječima Nikola VI. Zrinski opisao svoju pripadnost dvama narodima i dvjema domovinama. Pitanje »jesu li Zrinski više Hrvati ili Mađari« često se u hrvatskim i mađarskim znanstvenim krugovima postavljalo nekritički i bez uvažavanja mišljenja druge strane. Matičin zbornik radova predstavlja interdisciplinarni pogled u bogatu povijest i baštinu obitelji Zrinski. Taj visokokvalitetni znanstveni pristup utemeljen je ponajprije na proučavanju rukopisnih, tiskanih, vizualnih i arheoloških vrela nastalih u razdoblju od 14. do kraja 17. stoljeća. Potaknuti znanstvenom suradnjom i međusobnim razumijevanjem, dvadesetero hrvatskih i mađarskih autora osvjetljava povijesnu ulogu obitelji Zrinski s obzirom na historiografsko, književno-povijesno, povijesno-umjetničko, arheološko, kulturološko, političko i turističko motrište njihova značenja u međusobnim, hrvatsko-mađarskim kulturnim vezama i prožimanjima. O Zrinskim u mađarskoj i hrvatskoj povijesti pišu Sándor Bene, István Bitskey, Dragutin Feletar, Ivan Golub, Péter Hajdu, Gábor Hausner, Alojz Jembrih, Damir Karbić, Drago Miletić, Suzana Miljan, Lajos Négyesi, József Padányi, Géza Pálffy, Hrvoje Petrić, Krešimir Regan, Margarita Svehstarov Šimat, Márton Szilágyi, László Szörényi, János Varga i Ágnes R. Várkonyi.

MOHAČ – U nedjelju, 10. veljače, u sklopu ovogodišnjih programa Ophoda bušara, od 10 sati u Kossuthovu kinu priređuje se narodnosni folklorni program u kojem osim drugih sudjeluju HKUD iz Belog Manastira, Omladinski bunjevački KUD iz Gare, Izvorna kulturna udruga Ladislava Matuška iz Kujinja i KUD „Sumarton“. Na Széchenyevu trgu od 10.30 je šokačka plesačnica na otvorenome, pod vodstvom Stipana Darašca i uz Orkestar Poklade. Od 12.30 kod šokačke skele nastupaju KUD-ovi i bušarske skupine, slijedi već tradicionalni prelazak bušara čamcima preko Dunava, zatim u 13.30 polaganje vijenca kod „Patkove“ spomen-ploče. Od 14 sati okupljanje bušara i pokladnih skupina, nakon čega slijedi bušarska povorka središtem grada do skele, te oko 16.50 sati polaganje pokladnog liješa na vodu. U 15 sati kod Milenijskog spomenika na obali Dunava program KUD-ova, orkestrata i bušarskih skupina. Od 17.10 na Széchenyevu trgu paljenje pokladne lomače, ples odnosno bušarsko kolo. Od 21 sata šokački bal u velikoj dvorani Umjetničke škole »Schneider« u Vörösmartyjevoj ulici br. 3. Svira Orkestar „Juice“, a sudjeluje KUD „Sumarton“.

X. Maligan-tura kiseških Hrvatov

Prvu subotu svakoga januara strefu se kiseški Hrvati na dogovorenom mjestu da krenu na cjelodnevno turističko pišačenje u kiseške planine. Štacija za počivak i za pofriškanje su pivnice poznatih kiseških vinarova. Pred desetimi ljeti se nije još znalo da će ovaj događaj tradicija nastati ter da će svaku jesen mala hrvatska četa skupadojti na trganje grojza, a u zimskoj hladnoći na kušanje novoga vina. Ljetos, 5. januara, u subotu, kod kiseškoga farnika Vilmoša Harangozoa su se najprije sastali čuvari ove tradicije.

Skupna slika pred pivnicom

Šandor Petković, predsjednik Hrvatske samouprave u Kisegu, novoljetnom čestitkom je pozdravio nazočne. Doznalo se je, uz teple pogache i kolače, da je ovoljetno grojze bilo kvalitetno, ali manje je vina sprešano iz njega nego lani. Uz veselo razgovaranje su se dali na put „maligan-turisti“. Noćna godinica je prestala, sunčani traki su se pojavili. Načelnik grada László Huber, ki je srdačno primio poziv na X. jubilaro pišačenje i kušanje vina, na drugoj stanici, kod Štajrićeve pivnice se je priključio grupi. Lipo se je predstavio Béla Farkas kot novi gospodar u svojem odmarališću. Avarova pivnica nudila je domaće specijalitete uz Rizling szilváni, kojega je vinar trikrat morao prociditi da se raščisti. Kálmán Nagy je dokumentirao deseti jubilaro maligan-posjet s potpisi jubilarov na jednoj spomen-tablici, naravno, uz najjaču gostoljubivost. Na štacija se je večkrat čula pjesma od Miroslava Škore, pod naslovom *Maligani*, a s tim se je morebit narodila i himna kiseških maligan-pišakov.

Otpodne je dospila maligan-četa u Štefanićevo gospodarstvo, kade su ju muzikom čekali svirači, a domaćini s gulašom i jubilarom tortom. Ljetošnji bijeli chardonnay i dvi vrste črljenoga, zweigelt i plava frankovka su služili za gašenje žaje.

Njeva pivnica je poznata po črljenom vinu, imenovanim Jurišičeva krv, koje sadržava tri vrste grojza. Kroz jedno ljeto zreja u drivenom hrastovom lagvu i nek zatim se toči u floše, tako nas je informirao mladi vinar, gospodar Kornel Štefanić.

Šandor Petković je zahvalio svakomu na vinarskom gostoprinstvu i pozvao je vinarske familije na kiseški hrvatski bal i na svinjokolje. Zaškurilo se je kada su se pišaki ganuli doli iz planinske pivnice u domaći im grad Kiseg. Mirno mrmljanje, skupno jačenje i smih su je pratili u maglenoj tišini.

Marija Fülöp-Huljev

Aktivnosti harkanjske Hrvatske samouprave

Kako su me izvijestile ovih dana predsjednica harkanjske Hrvatske samouprave Žuža Gregeš i dopredsjednica Đurđa Geošić Radasnai, kraj 2012. i početak 2013. obilježio je niz događanja u organizaciji spomenute Samouprave i Mješovitoga zbo-

ra harkanjskih Hrvata. Primjereno tradiciji utemeljenoj prije nekoliko godina u sklopu božićnih svečanosti, harkanjski Hrvati već nekoliko godina zaredom priređuju žive jaslice. Tako je bilo i lani, a nije izostao ni blagoslov novoga vina u harkanjskoj rimokatoličkoj crkvi na Svetoga Ivana. Blagoslovio ga je dekan župnik Ladislav Ronta. U na-

rečenoj crkvi već desetak godina svakoga mjeseca jedanput, posljednjeg petka u mjesecu, služi se sveta misa na hrvatskom jeziku, na poticaj tamošnje Hrvatske samouprave i uza svestranu pomoć župnika Ladislava Ronte, Hrvata rodnom iz Križevaca, dekana šikloškog dekanata. Misu pjeva Mješoviti pjevački zbor Hrvata iz Harkanja, uz orguljašku pratnju. Tim misama pribivaju redovito i vjernici koji se zateknu u harkanjskim toplicama, Hrvati iz Harkanja i iz obližnjih naselja, tako i iz Salante. Nova godina započinje za vjernike Hrvate u Harkanju koncertom koji se tradicionalno priređuje uz blagdan Sveta tri kralja. Tako je bilo i 5. siječnja. Nakon mise na hrvatskom jeziku slijedio je koncert nadarenog orguljaša Gabora Bedića, i njegova brata Viktora, koji ga je pratio na tamburici. Gabor je student pečušškoga Medicinskog fakulteta, izvrstan je glazbenik, često svira na orguljama u pečušškoj katedrali, u rodnom selu svoje mame, u Salanti, Šiklošu, Judu i Harkanju. Njegov je brat Viktor tamburaš, učenik šikloške osnovne škole te aktivno svira u salantskome KUD-u Marica. Oni su svojim nastupom i ovoga puta oduševili nazočne. Nakon ovoga događanja dan poslije, 6. siječnja, harkanjski Mješoviti zbor imao je nastup u Donjem Miholjcu. Veza s Donjim Miholjcem i Harkanjem plodna je, a u njezinu održavanju i njegovanju ne mala uloga pripada harkanjskoj Hrvatskoj samoupravi i zboru sveta Cecilija donjomiholjačke župe svetog Mihajila. Uspostavljena je i veza s Crkvenim pjevačkim društvom koje je već više puta gostovalo u Harkanju, a ovoga puta Harkanjci su svojim nastupom obradovali Donjomiholjčane. Svetu misu služio je svećenik Ladislav Ronta, čitanja su čitale naše Hrvatice, Eva Adam Bedić i Đurđa Geošić Radasnai, pjevao Mješoviti pjevački zbor harkanjskih Hrvata, a uza zbor koncert su poslije svete mise dali braća Bedić, Gabor i Viktor.

bpb

Bunjevačko prelo u Baškutu

Desetu godinu zaredom svirao Orkestar „Orašje“

Već po tradiciji, niz pokladnih zabava u Bačkoj otvara Bunjevačko prelo u Baškutu (ove godine istovremeno su održana i prela u Čavolju i Tompi). Budući da smo ove godine bili u posjetu Čavolju, objavljujemo kratki dopis koji smo primili od domaćina i organizatora u Baškutu.

I ove godine, 12. siječnja, baškutska Hrvatska samouprava radi njegovanja tradicije priredila je prelo, na opće zadovoljstvo ljubitelja hrvatske glazbe i plesa.

Mjesna je priredbena dvorana ispunjena gostima, koje smo dočekali domaćom rakijom i finim, toplim kiflama. Veselica je otvorena s prigodnim programom Garskog omladinskog bunjevačkog plesnog društva koje je stvorilo dobro raspoloženje, a njihov je ples oduševio okupljene. Plesni parket ubrzo je ispunjen plesačima jer se za dobro raspoloženje pobrinuo vršendski Orkestar „Orašje“, koji je desetu godinu zaredom svirao na prelu u Baškutu. U povodu tog jubileja srdačno smo ih pozdravili prigodnim stihovima koje je napisala Ildikó Pap. Uz čestitku ona im je poželjela još mnogo lijepih godina, da se zajedno vesele još najmanje sto godina. Svirali su nam sve do zore, a veselje je potrajalo do posljednjeg daha.

Naše prelo ima redovite goste iz mnogih okolnih naselja. Prigoda je to za malo razgovora, razmjenu doživljaja, za dogovor o plesačnicama i prelama.

Veselica je obogaćena i nagradnom igrom (tombolom), a glavna je nagrada bila antička petrolejska svjetiljka, koju je darovao Geza Pap. Zahvaljujemo mu!

Zabava je bila tako uspješna da smo s posljednjim gostima dočekali zoru.

Nadamo se da su se svi dobro osjećali, te da ćemo se i dogodine zajedno veseliti na baškutskom prelu – stoji u dopisu baškutske Hrvatske samouprave.

FOTO: HS Baškut

III. Malonogometni turnir u spomen Stipanu Blažetinu

Serdahelsko kulturno i športsko društvo, u suradnji s Hrvatskom samoupravom „Stipan Blažetin“, 2. veljače priredilo je Malonogometni turnir u spomen Stipanu Blažetinu, na kojem su sudjelovale nogometne momčadi iz Novakovca (Hrvatska), Petribe, Petrovoga Sela, Sumartona i Serdahela. Na trećem turniru najuspješniji su bili novakovečki nogometaši.

Prvi nogometni turnir u spomen Stipanu Blažetinu održan je 2011. kada je obilježena 70. obljetnica rođenja i 10. obljetnica smrti pjesnika, pedagoga, društvenog djelatnika. Kao mladi pedagog u Serdahelu, Stipan Blažetin bio je jedan od poticatelja utemeljenja Nogometnoga kluba Partizan u Serdahelu, te je i sam igrao u momčadi. Ta je momčad iz 70-ih godina dospjela u županijsku ligu, u kojoj je imala više godina prestižno mjesto.

Pobjednička novakovečka momčad

turnog i športskog društva. Nakon velikih športskih borba sve su momčadi pozvane na večeru i druženje u serdahelsku Fedakovu kuriju gdje je predsjednik Društva predao osvojeni kup i spomenice svim sudionicima.

Petrovoselac Viktor Kohut mlađi prvi put je sudjelovao na nogometnom turniru, jer zbog svojih poslovnih obveza samo povre-

meno igra u tamošnjoj momčadi „Kispad“. Kako reče, takvi su susreti vrlo korisni jer Hrvati malo znaju jedni o drugima iz pojedinih regija. Premda petrovoselska momčad nije dospjela među prve tri najbolje momčadi, Viktor može biti ponosan da je zabio prvi gol nogometnog turnira.

Beta

Viktor Kohut stariji i dr. Viktor Kohut mlađi iz Petrovoga Sela

Blažetin kao ravnatelj serdahelske škole nadalje je podupirao šport i u osnovnoj školi, tada je organiziran i tim za podmladak, te je dugi niz godina bio član i malonogometne seniorske momčadi. Na trećem nogometnom turniru o njegovoj djelatnosti na polju športa nekoliko riječi rekao je Arpad Kolman, predsjednik Serdahelskoga kulturnog i športskog društva. Inače to Društvo već više od jednog desetljeća surađuje s petrovoselskim i novakovečkim nogometašima, međusobno se posjećuju u duhu nogometa i druže se i na drugim priredbama.

Utakmice trećega spomen-kupa održane su u keresturskoj športskoj dvorani, gdje su se momčadi snažno borile za dobre rezultate, no kako to biva na turnirima, nekima uspije bolje, a nekima slabije. Prvo je mjesto izborila novakovečka momčad, drugo mjesto petripska, a treće momčad Serdahelskoga kul-

Momčad Serdahelskoga kulturnog i športskog društva